



ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-3101/2023. számú ügyben

A Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális
Gyermekotthonban elhelyezett gyermekek ellátásával összefüggésben
jelzett események és körülmények kapcsán

Előadó: Dr. Győrffy Zsuzsanna

Érintett szerv: Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon

2023.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-3101/2023. számú ügyben**

A vizsgálat megindítása

A Hivatalomhoz jelzés érkezett a Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthonban (1151 Budapest, Pozsony u. 36., a továbbiakban: Gyermekotthon) elhelyezett négy gyermek ügyében. A panaszbeadványban foglaltak szerint az egyik gyermeket abortuszra kényszerítették, két gyermek nem kapta meg az állapotának megfelelő egészségügyi ellátást, továbbá egy gyermekfelügyelő esetében, aki a gondjaira bízott gyermekkel szexuális kapcsolatot létesített nem indult feltáró és a gyermek helyzetét vizsgáló eljárás.

Tekintettel arra, hogy a beadványban jelzettek alapján felmerült az érintett gyermekek gondoskodáshoz és védelemhez való jogával összefüggő visszasság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (4) bekezdése alapján a kialakult helyzet, körülmények megalapozott megismerése érdekében hivatalból vizsgálatot indítottam. A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 25. §-a alapján felkértem a Belügyminisztérium Integrált Jogvédelmi Szakszolgálatának jogvédelmi biztosát, hogy a területileg illetékes gyermekjogi képviselő útján a jelzésben foglaltakat vizsgálja ki és ennek keretében hallgassa meg a jelzésben nevesített gyermekeket. Az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat igazgatóját pedig arra kértem, hogy a jelzésben nevesített gyermekek gyermekvédelmi gyámjai a gyermekek négy szemközti meghallgatásával egyidejűleg győződjenek meg a jelzésben foglaltak valóságtartalmáról.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- az emberi méltósághoz való jog: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.” (Alaptörvény II. cikk);
- a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés).

Az alkalmazott jogszabályok

- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Egyezmény);
- a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.);
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban Btk.)

A panaszbeadványban előadottak

2021. november 9-én a Gyermekotthon Speciális 2-es csoportjába elhelyezett 14 éves lány gyermeket várt. A panaszbeadványban foglaltak szerint a csoportvezető nevelő közölte a gyermekkel, hogy nem tarthatja meg a magzatot, így a lány kénytelen volt beleegyezni az abortuszba.

A beadvány tartalmazta továbbá, hogy 2022 nyarán a Gyermekotthon Speciális 2-es csoportjába helyezett két lány refluxgyanús gyomorbántalmakra panaszkodott. A panaszokról tudomása volt a Gyermekotthon egészségügyi munkatársainak. A panaszos tudomása szerint a csoportvezető nevelő kijelentette, hogy a gyermeknek nem lehet refluxa, a gyermekeket orvoshoz nem küldte, orvosi vizsgálatukra csak 2023 tavaszán került sor. Az orvos

megállapította, hogy mindkét gyermeknél a refluxgyanú megalapozott, ezért további vizsgálatokat rendelt el számukra.

A panaszos által előadottak szerint továbbá 2023 április elején a Gyermekotthon egyik gyermekfelügyelője az éjszaka során megegyezett az egyik növendékkel, hogy segítségére lesz a szökésben, ha a lánnyal szexuális kapcsolatba léphet. A szökés meghiúsult, a Gyermekotthon vezetője meghallgatta a gyermeket, aki a jegyzőkönyv szerint elismerte, hogy a gyermekfelügyelő szexuális kapcsolatba lépett vele. Ezt követően a vezetőség úgy döntött, hogy nem tesz az ügyben feljelentést, mert a feljelentést követő vizsgálat rossz fényt vetne az intézményre, ezért megállapodtak a gyermekfelügyelővel a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetéséről.

A megállapított tényállás

Az Integrált Jogvédelmi Szakszolgálat, valamint az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat megkeresésemre adott válasza alapján a következő tényállás rögzíthető.

Az abortuszon átesett lány elmondása szerint a csoportvezető nevelő ugyan „erőszakosan beszélt neki erről a kérdésről, de igaza volt”. A lány sajnálta, hogy terhes lett és abortuszra került sor, de azt nem, hogy az abortusz mellett döntött. A gyermekjogi képviselő áttekintette a gyermek iratanyagát, e szerint a lány tájékoztatást kapott a várandósága következtében felmerülő lehetőségekről (így a születendő gyermek örökbeadása, a nevelésbe vétel, a Gyermekotthon anya-gyermek részlegén való együttes elhelyezésük), valamint a terhesség megszakításáról. A lány a terhesség megszakítását kérte, melyhez szükség volt a gyermekvédelmi gyám nyilatkozatára. Részt vett az orvosi vizsgálatokon, járt a nőgyógyászaton, két alkalommal pedig a népegészségügyi szolgálat családvédelmi szolgálatának megbeszélésére is sor került, melyen a szükséges tájékoztatásokat megkapta, és ezek után mindkét alkalommal továbbra is önként döntött a terhesség megszakítása mellett.

A rendelkezésemre álló információk szerint az egyik egészségügyi ellátás hiányával érintett gyermek 2023. július 28-án betöltötte a 18. életévét, az intézményt elhagyta, a másik lány pedig nem tartózkodott az intézményben, így meghallgatására nem kerülhetett sor.

A reflux betegség gyanújával kapcsolatos jelzés kapcsán a gyermekjogi képviselő áttekintette a gyermekek iratanyagát. E szerint még a Gyermekotthonban élő lány a 2022. június 7-ei gyermekotthoni felvételekor panaszmentes volt, az anamnézis szerint gyógyszer korábban nem szedett. Az intézmény orvosával 2022. június 17-én és november 7-én, valamint 2023. január 10-én találkozott. A gyermek 2023. március 19-én jelezte, hogy úgy érzi kb. három hónapja időnként gyomorégéses panaszai vannak, februárban egyszer hányt. Az intézmény orvosa savlekötő szedését írta elő három hétig, valamint a jelzett tünetek alapján kérte a Helicobacter vizsgálatot, ennek eredménye 2023. április 18-án negatív eredményt mutatott. A gyógyszer kúraszerű beszedése után a gyermek további panaszt nem jelzett.

Az időközben nagykorúvá vált gyermek a gyermekjogi képviselővel való találkozásai során nem panaszkodott az egészségügyi ellátás hozzáférhetősége kapcsán, gyomor bántalmakról sem beszélt. Az iratanyaga szerint 2021. november 4-én érkezett az intézménybe, befogadásakor már az anamnézis szerint enyhe fokú laktózérzékenységről tudott a Gyermekotthon, Lactase tablettát szedése mellett tejtermék fogyasztással problémája nem volt, diéta nem volt előírva. A Lactase tablettát az intézmény biztosította, melyet saját maga szedett tekintettel az önálló külső munkára, iskolára. Az intézmény orvosával 2022. március 31-én, április 23-án, június 5-én, és november 7-én találkozott. 2023. március 19-én jelezte, hogy úgy érzi, már egy ideje refluxos panaszai vannak, néha nem szedte a Lactase-t. Az intézmény orvosa savlekötő szedését írta elő három hétig. Ezt követően már nem jelzett panaszt, egyéb vizsgálat nem volt indokolt, később nem jelzett tünetet. Az intézményben sikeresen elvégezte egy szakiskola 9. és 10. osztályát, melynek keretében külső gyakorlaton dolgozott, melyhez egészségügyi „kiskönyv” is szükséges volt, így az egészségügyi ellátás folyamatosan hozzáférhető volt számára.

A kapott tájékoztatás és a csatolt iratok szerint a gyermekjogi képviselő 2023. március 20-án tett intézménylátogatása során a Gyermekotthon igazgatójától értesült arról, hogy az egyik gyermekfelügyelő vélhetően szexuális kapcsolatot létesített egy 2008 júliusában született (15 éves) növendékkel. A gyermek az egyik nevelőjének mondta el a történetet, a próbaidős gyermekfelügyelő tagadta, hogy bármi történt volna. A lány nem számolt be erőszakról vagy kényszerítésről, elmondta, hogy önként létesített szexuális kapcsolatot a gyermekfelügyelővel. A próbaidős gyermekfelügyelő munkaviszonyát azonnal megszüntette az igazgató, amiről tájékoztatta a gyermekvédelmi gyámot is. A lány a gyermekfelügyelővel önként létesített szexuális kapcsolatáról a gyermekvédelmi gyámjának 2023. augusztus 16-án, a szökését követő jegyzőkönyv felvételekor személyesen számolt be. A gyermekvédelmi gyám a jegyzőkönyv felvételét követően feljelentést tett a gyermekfelügyelő ellen.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosa a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytathat. A hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) pontja szerint a biztos – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül. A Gyvt. 95. §-a szerint az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv az e törvényben foglaltak szerint biztosítja az otthont nyújtó ellátást, az utógondozói ellátást és a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatást. Mindezek alapján az ügyben érintett szervekre kiterjed a vizsgálati hatásköröm.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírói döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések

esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybíróági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően.

1. Az Alaptörvény II. cikke alapján az *emberi méltóság* sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. A korábban irányadó és az Alaptörvény hatályba lépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybíróági gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi étellel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit. Az Alkotmánybíróság az ember életét és méltóságát egységben szemlélte: nem választhatók külön az ember társadalmi és biológiai dimenziójához fűzhető jogok. Az emberi méltósághoz fűződő jog az alkotmánybíróági gyakorlatában nem a személy szubjektumától függő méltóságérzethez kapcsolódott, hanem azt jelentette, hogy a jog az életet az emberi minőséggel együtt ismeri el, és kapcsol ahhoz elidegeníthetetlen jogokat. Az Alkotmánybíróság szerint az emberi méltósághoz való jog a természetes személyek autonómiáját jelenti, vagyis az önrendelkezésüknek egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja van, amelynél fogva az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltósághoz való jognak e felfogása különbözteti meg az embert a jogi személyektől, amelyek teljesen szabályozás alá vonhatók, nincs érinthetetlen lényegük.

2. *A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti.* A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam köteletségét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

Ezt az alaptételt megtaláljuk az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének preambulumban is, amely rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államaként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekekkel foglalkozó és védelmüket biztosító intézmények létesítésre, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezet biztosítására. Az Egyezmény minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a *gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra kötelez.*

III. Az ügy érdemében

1. Az abortuszra kényszerítés és az egészségügyi ellátás hiányosságai kapcsán

A vizsgálat a panaszbeadványban foglalt azon állítást, miszerint a 14 éves lány nem önként döntött a terhessége megszakításáról, továbbá az érintett gyermekek egészségügyi ellátásával kapcsolatos mulasztást nem igazolta. Mindebből következően a panaszbeadvány erre vonatkozó jelzései tekintetében alapvető joggal összefüggő visszásságot nem állapítok meg.

2. A gyermekfelügyelő és a gondjaira bízott gyermek között létesített szexuális kapcsolattal összefüggésben

A Gyermejkogi Egyezmény 19. cikke rögzíti, hogy az Egyezményben részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás — ideértve a nemi erőszakot is — bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll. Ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükséges szociális programok létrehozását teszik lehetővé, továbbá a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is. Az Egyezménnyel összhangban a Gyvt. 6. § (5) bekezdése a gyermeknek a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez való jogát rögzíti.

A WHO definíciója szerint „**a gyermek bántalmazása és elhanyagolása** (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi bánásmód, *a szexuális visszaélés*, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, *mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul*”.

Amint azt a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság a „Gyermekbántalmazás felismerése és kezelése a gyermekvédelmi szakellátásban” című szakmai anyagában¹ kifejtette: „*A szexuális bántalmazások közös eleme, hogy egy felnőtt olyan meghatározó, domináns hatalmi pozícióban van egy gyerekhez képest, ami lehetővé teszi számára, hogy a gyermeket szexuális tevékenységre vagy annak elszenvadására készítse, vagy kényszerítse. A szexuális bántalmazás fogalmába beletartozik a gyermek nemi szerveinek tapogatása, simogatása, önkielégítés a gyermek előtt, orális szexuális kapcsolat létesítése, illetve bármilyen fajta közösülés a gyermekkel. A szexuális bántalmazás ténye nem feltétlenül jelenti a testi érintkezést, megvalósulhat magamutogatás, voyeurizmus és gyermekpornográfia, szexuális tevékenység, videó mutatása, közös nézése során, vagy más formában is. Ide tartozik a szóbeli bántalmazás, e témakörrel kapcsolatos kérdések feltétele, illetve történetek mesélése, amely nem a gyerek korának és helyzetének megfelelő formában történik, és nem a gyermek érdemi segítségét jelenti ahhoz, hogy ismeretekkel rendelkezzen a szexualitásról, illetve meg tudja magát védeni a bántalmazástól, segítséget tudjon kérni, ha sérelem éri.*

Nem elfogadható védekezés, hogy a gyerek is akarta vagy élvezte a tevékenységet, hiszen nem tudja, tudhatja, mibe vonják be, és az a tény, hogy nem tiltakozik, vagy örömet szerez neki, nem csökkenti a felnőtt felelősségét és vétkességét. A gyermekek sérelmére

¹ <https://szgyf.gov.hu/gyermekbantalmazas-felismerese-es-kezelese>

elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények akadályozzák a gyermek személyiségének harmonikus kibontakozását, boldog, szeretetteljes légkörben történő felnőtté válását, valamint az emberi méltóság, szabadság, egyenlőség, szolidaritás jegyében való nevelkedését. Az esetek többségében a szexuális visszaélés az áldozat felnőttkorára is kihat, és nehezíti, akadályozhatja, hogy egészséges felnőtt személyiséggé váljon.

A gyermeket érő szexuális abúzus, és ennek speciális esete az incestus, a gyermek és a felnőtt között fellépő kommunikációs zavarra vezethető vissza. A szexuális visszaélések gyakran öltik magukra a gyermek együttműködésének látszatát. A gyermek azonban nem szexuális tevékenységben kíván részt venni – még akkor sem, ha a gyermeki közeledés, érzékiség emlékeztethet arra, amit a felnőtt szexuális vonzalomnak ismer –, hanem a vele szemben visszaélő, a gyermeket félreértelmező felnőtt testi, érzelmi szeretetére vágyik, összhangot keresve a biztonságot nyújtó felnőttel. A felnőtt által félreértelmezett gesztusokkal a gyermek feltétlen szeretetét és ragaszkodását adja tudtul, melyet a felnőtt szexuális vágyainak, erotikus jelrendszerének megfelelően értelmez.

A gyermekek családi élete nagymértékben meghatározza sorsuk további alakulását. A bántalmazottság, az abúzus sajátos pszicho-szocializációs utat jelent a felnövekvő gyermek számára. A bántalmazott gyermek megtanulja, hogy teste nem kizárólag önmagával azonos, hanem tárgy is, melyet a felnőttek saját - az övétől független, sokszor azokkal ellentétes - szexuális vágyaik kielégítésére használnak.

Ennek a gyermeki ártatlanságnak, tisztaságnak, a felnőttel szemben tanúsított bizalomnak a megsértése, félreértelmezése a gyermekkel szembeni szexuális visszaélés. A felnőtt hatalmi, tudásbeli, helyzeti előnyét kihasználva visszaél a gyermek bizalmával, szeretetigényét egyoldalú szexuális vágyainak kielégítésére használja. A gyermekkel szembeni szexuális visszaélés nem veszi figyelembe a gyermek vágyait, vagy azokat félreértelmezve használja fel, megkérdőjelezve ez által a gyermek saját énjét, megalázva őt emberi méltóságában, kétségbe vonva a gyermek érzelmi és testi-szexuális szabadságát. A gyermek sérelmére elkövetett érzelmi és szexuális visszaélés a tekintélyben rejlő hatalom kiterjesztésével olyan személyiséget eredményezhet, aki aláveti magát a fizikai és lelki erőszaknak, megaláztatásnak”.

Mindezek alapján megállapítom, ha a gyermekotthon alkalmazottja a gondjaira bízott gyermekkel – függetlenül annak életkorától, adott esetben a gyermek beleegyezésétől – szexuális kapcsolatot létesít az az érintett gyermek védelmével, továbbá a gyermek emberi méltóságának sérelmével összefüggő visszásságot okoz.

Mindezek ismeretében vizsgáltam a gondjaira bízott gyermekkel szexuális kapcsolatot létesítő gyermekotthoni alkalmazottal szemben megtett intézkedéseket. Egyrészt munkajogi intézkedések megtételére jogosult az alkalmazottat foglalkoztató gyermekotthon. Ennek keretében a Kjt. 21/A. § (3) bekezdése szerint a próbaidő tartama alatt a közalkalmazotti jogviszonyt bármelyik fél azonnali hatállyal indokolás nélkül megszüntetheti. A Kjt. 33/A. § (1) bekezdése értelmében a munkáltató a közalkalmazotti jogviszonyt rendkívüli felmentéssel megszüntetheti, ha a közalkalmazott a közalkalmazotti jogviszonyból eredő lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi, vagy olyan magatartást tanúsít, amely a közalkalmazotti jogviszony fenntartását lehetetlenné teszi.

A szakdolgozó és gondozott gyermek közötti szexuális kapcsolat létesítésének büntető jogi következménye is van. A Btk. 198. § (1) bekezdése szerint szexuális visszaélés büntettét követi el az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizenegyedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy mással szexuális cselekményt végezzen. A Btk. 198. § (3) bekezdése a szexuális visszaélés minősített eseteként határozza meg, ha a sértett az elkövető hozzátartozója vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt áll, illetve az elkövető a szexuális visszaélést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követi el.

A Btk. 208. § (1) bekezdése szerint pedig a kiskorú veszélyeztetettségének büntettét követi el, az a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy – ideértve a szülői felügyeletet gyakorló szülő, illetve gyám élettársát, továbbá a szülői felügyeleti

jogától megfosztott szülőt is, ha a kiskorúval közös háztartásban vagy egy lakásban él –, *aki e feladatából eredő kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti.* A kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény elkövetőjét a Btk. 52. (4) bekezdése szerint el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Különös méltánylást érdemlő esetben a foglalkozástól eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető. Mindezzel összhangban áll a Gyvt. 10/A. § (1) bekezdésének d) pontja, amely kimondja, hogy a gyermekvédelmi rendszerben szakmai munkakörben nem foglalkoztatható az a személy, aki a szakmai gyakorlata meglétének vizsgálata során figyelembe veendő foglalkozás tekintetében foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll.

Álláspontom szerint azon szakdolgozó munkaviszonyának, aki a gondjaira bízott gyermek kiszolgáltatót helyzetét kihasználva – függetlenül a 14. életévét betöltött gyermek vélt, vagy valós beleegyezésétől – a gyermekkel bármilyen szexuális tevékenységet kezdeményez, vagy szexuális kapcsolatot létesít próbaidő alatti azonnali hatályú megszüntetése, határozott, vagy határozatlan idejű munkaviszony esetben pedig a közalkalmazotti **jogviszonyának rendkívüli felmentéssel való megszüntetése indokolt, mindez azonban nem elegendő intézkedés, a feljelentés nem mellőzhető. Ugyanis csak a büntetőjogi felelősség megállapítása esetén van arra lehetőség, hogy a jövőben a gyermekvédelmi rendszerben szakmai munkakörben ne legyen foglalkoztatható.**

A feltárt tényállás szerint a Gyermekotthon igazgatója a gyermekfelügyelő ellen nem tett büntetőfeljelentést, a gyermekvédelmi gyám pedig csak hónapokkal az esemény megtörténte után tette meg a feljelentést, e mulasztás pedig önmagában alkalmas arra, hogy a jövőre nézve a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő visszásságot okozzon, továbbá nem egyeztethető össze a gyermek legjobb érdekét képviselő eljárás elvével.

Intézkedéseim

A jelentésemben a feltárt alapvető joggal összefüggő visszásság megszüntetése és jövőbeli bekövetkezésének megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján *felkérem* az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat igazgatóját, hogy a területi szakszolgálatok vezetői útján, jelentésem egyidejű megküldésével hívja fel a gyermekvédelmi gyámok figyelmét arra, hogy amennyiben tudomást szereznek arról, hogy a gyermekvédelmi rendszerben szakmai munkakörben foglalkoztatott személy szexuális kapcsolatot létesített egy gyámolt gyermekkel, haladéktalanul tegyék meg a büntetőfeljelentést.
- 2) az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján *javaslom* a Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon igazgatójának, hogy amennyiben arról értesül, hogy egy szakdolgozó szexuális kapcsolatot létesített a gondjaira bízott gyermekkel, a szakdolgozó munkaviszonyának azonnali hatályú megszüntetésével egyidejűleg intézkedjen a büntetőfeljelentés megtételéről is.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos